

ApulaistietosuojaValtuutettu Jari Råman

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

PeV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ydinenergialain, turvallisuusselvityslain 21 §:n ja kaivoslain muuttamisesta, HE 8/2020

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ydinenergialakia, turvallisuusselvityslakia ja kaivoslakia.

Esitys pitää sisällään perustuslain 10 §:n mukaisesti henkilötietojen suojaan liittyvää sääntelyä. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että esitetty henkilötietojen käsittely kuuluu yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan, eikä tunnistettavissa ole tarpeita kansallisesti säätää tietosuoja-asetusta täsmentäviä tai täydentäviä muita säännöksiä.

Tässä lausunnossa arvioidaan erityisesti esityksen henkilötietojen käsittelyä koskevia kohtia, jotka liittyvät 1) henkilöturvallisuusselvityksiin, 2) miehittämättömien ilma-alusten kulkuun puuttumiseen, sekä 3) turvahenkilöiden ja valvomohenkilöstön terveys-tarkastuksiin ja niihin liittyvään ilmoitusoikeuteen.

1 Henkilöturvallisuusselvityksistä

Lain tasolla ehdotetaan säädettäväksi henkilöturvallisuusselvitysten tekemisen velvollisuudesta ydinenergialaissa. Samalla turvallisuusselvityslakiin ehdotetaan laajennusta sen suhteen, kenelle turvallisuusselvitys voitaisiin tehdä. Säännöstä ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan ydinjätteiden kuljetuksia ja sellaisia tilanteita, joissa laitoksen suunnitteluun tai rakentamiseen osallistuva henkilö ei fyysisesti vieraile ydinlaitosalueella.

Henkilöturvallisuusselvityksen tekemisen velvoitteen säätämistä lain tasolla aiemman määräyksen käyttämisen sijaan voidaan pitää perustuslain 10 §:n mukaisen sääntelyvarauksen mukaisena. Myös henkilöturvallisuusselvitysten käytön osittaista laajentamista koskemaan entistä laajempaa henkilöjoukkoa voidaan pitää oikeasuhtaisena rajoituksena yksityiselämän suojaan suhteessa esityksen tavoitteisiin nähden. Tältä osin ei esityksestä ole huomautettavaa.

2 Miehittämättömien ilma-alusten kulkuun puuttumisesta

Ydin- ja säteilyturvallisuuden parantamiseksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ydinlaitosten turvahenkilöille uusia toimivaltuuksia miehittämättömien ilma-alusten kulkuun puuttumisen suhteen.

Esitetyn 7 v §:n 3 momentin nojalla turvahenkilöillä olisi oikeus käsitellä miehittämättömän ilma-aluksen käyttöön liittyvää radioviestintää, välitystietoja ja sijaintitietoja 1 momentissa tarkoitetun miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi tai ilma-aluksen tai sen kokonaisjärjestelmän osan yksilöimiseksi ja sijainnin määrittämiseksi. Tiedot radioviestinnästä, välitystiedot ja sijaintitiedot on hävitettävä viipymättä tehtävän suorittamisen jälkeen, jollei laissa toisin säädetä.

Esitettyyn säännökseen ei sinällään ole huomauttamista. Esityksen perusluissa todettulla tavalla välitystietojen käsittely voi kuitenkin sisältää henkilötietoja esimerkiksi tilanteessa, jossa miehittämätöntä ilma-alusta ohjataan luonnolliseen henkilöön yhdistettävissä olevalla laitteella (esim. matkapuhelin).

Tästä syystä esityksen perusteluissa olisi syytä arvioida myös suhdetta yksityiselämän suojaan ja henkilötietojen käsittelystä lailla säätämisen vaatimukseen, vaikka esitetty säännöstä ei ongelmallisena voitaisi pitkään huomioiden henkilötietojen käsittelyn kuuluminen yleisen tietosuojaa-asetuksen soveltamisalaan ja pykälän 3 momentin viimeisessä lauseessa esitetty velvoite hävittää tiedot viipymättä tehtävän suorittamisen jälkeen.

Esityksen suhdetta perustuslakiin koskevissa perusteluissa (otsikko 11.4.) viitataan ainoastaan perustuslakivaliokunnan käytäntöön siltä osin kuin viestin tunnistamistietojen käsittely jää viestin salaisuutta koskevan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle. Sittemmin valiokunta on tarkistanut käytäntöään, koska sähköisen viestinnän käyttöön liittyvät tunnistamistiedot sekä mahdollisuus niiden kokoamiseen ja yhdistämiseen voivat kuitenkin olla yksityiselämän suojan näkökulmasta siinä määrin ongelmallisia, että kategorinen erottelu suojan reuna- ja ydinalueeseen ei aina ole perusteltua, vaan huomiota on yleisemmin kiinnitettävä myös rajoitusten merkittävyyteen.

Vaikka lakiehdotusta ei yksittäistapauksellisenä viestin tunnistamistietojen käsittelynä voitaisikaan pitää tältä osin ongelmallisena, olisi suhde valiokunnan uudempaan käytäntöön hyvä tuoda esille ja kirjoittaa sen merkitys auki esityksen perusteluissa.

3 Terveystarkastuksista ja lääkärin ilmoitusoikeudesta

Lakiin ehdotettaisiin lisäksi otettavaksi uusi säännös turvahenkilöiden ja laitoksen valvomohenkilöstön osallistumisesta vuosittaisiin terveystarkastuksiin. Tarkastuksilla varmistettaisiin näiden turvallisuuden kannalta keskeisten henkilöiden soveltuminen tehtäviinsä terveydentilansa puolesta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi lääkärin tai terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeudesta luvanhaltijalle ja Säteilyturvakeskuskeskelle ja poliisille siinä tilanteessa, jos hän perustellusta syystä katsoo, että henkilö ei sovellu hoitamaan tehtäviään tai voi olla vaaraksi ydin- tai säteilyturvallisudelle.

Näiden erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien terveystietojen käsittelyä on esityksessä arvioitu asianmukaisesti suhteessa sääntelyn tarpeeseen ja oikeasuhtaisuuteen. Esityksessä on myös asianmukaisesti tunnistettu henkilötietojen yleisen tietosuojaa-asetuksen mukainen käsittelyperuste ja säädetty riittävästä suojatoimenpiteistä (erityisesti henkilön informointi ennen ilmoituksen tekemistä, ilmoitettavien tietojen ja niiden käytön rajaaminen välttämättömään, tietojen hävittäminen heti kun niitä ei enää tarvita turvallisuutta koskevien toimenpiteiden suorittamiseen)